

Igor Oster

REALISTISCHE PORTRETTE

tekenen en schilderen

Diverse technieken en materialen
Anatomie duidelijk in beeld
Stap-voor-stapstudies

Igor Oster

REALISTISCHE PORTRETTE

tekenen en schilderen

Igor Oster

REALISTISCHE PORTRETTE

tekenen en schilderen

Diverse technieken en materialen
Anatomie duidelijk in beeld
Stap-voor-stapstudies

Tekst van Igor Oster en Manfred Braun

KOSMOS

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

INHOUD

OVER DIT BOEK	6	DE OGEN EN HET GEBIED EROMHEEN	42
HET MATERIAAL EN HOE IK ERMEE WERK	8	De oogappel	44
Mijn tekenmaterialen	10	Iris en pupil	46
Mijn schildermaterialen	12	De wenkbrauwen	47
Schilderen met droog penseel	12	De wimpers	48
Aquarelleren	13	De richting van de blik	49
Schilderen met acrylverf	14	De blik naar boven	49
Schilderen met olieverf	15	De blik naar beneden	50
		De zijwaartse blik	52
		De blik recht naar voren	53
DE VORM VAN HET HOOFD EN HET GEZICHT IN ZIJN GEHEEL	16	DE MOND EN WAT HIJ TE ZEGGEN HEEFT	54
De proporties	18	De mond van een man	56
Zelfportret van de auteur en face	20	De mond van een vrouw	57
Zelfportret van de auteur en profiel	22	Een glimlachende mond	58
Het vrouwenportret en face	25	Een vragende mond	59
Een portret in grafiet – Lana	25	Een samengeknepen mond	60
Een olieverfportret – Emily	28	De mond van een oude vrouw	62
Een portret en profiel – Lana	30	De mond van een kind	63
Het kinderportret en face	32		
Een portret in roodkrijt – Emily	32		
Een olieverfportret – Emily	35		
Het kinderportret in halfprofiel – Emily	38		

DE NEUS EN ZIJN VELE VORMEN 65

De neus van een man en face	66
De neus van een vrouw in halfprofiel	68
De neus van een jong meisje en face	69
Een arendsneus in halfprofiel	70
De mopsneus	72
Een mopsneus en face	72
Een mopsneus en profiel	72
De wipneus	73

HET OOR VAN ALLE KANTEN 75

Het oor bij een man en profiel	76
Het oor van een vrouw	78
En profiel	78
In halfprofiel	78
Het oor van een man en face	79

HET HAAR EN ZIJN VELE STIJLEN 81

Een zelfportret met halflang haar	82
Karin met een klassiek kapsel	83
Een meisje met lang, steil haar	84
Lana's krullenbol	85

VERSCHUIVENDE PROPORTIES 87

Jonas kijkt omhoog	88
Helene kijkt omlaag	90

PORTRETSTUDIES STAP VOOR STAP 95

Mannenportretten	96
Viktor – portret van een man op leeftijd	96
Jonas – een jongeman in halfprofiel	100
Vrouwenportretten	104
De jonge vrouw Lana	104
Helene – portret van een vrouw in haar beste jaren	108
De oude dame Frieda	112
Baby's en kinderen	114
Een baby in halfprofiel	114
Het meisje Emily	117
Colofon	120

OVER DIT BOEK

Realistische portretten tekenen en schilderen betekent menselijke gezichten en hoofden zo uitbeelden dat ze door een zo groot mogelijke gelijkenis direct herkenbaar zijn. Daarnaast is de hand van een kunstenaar vereist.

Een portret gemaakt met potlood of droog penseel is vaak zo realistisch als een foto, terwijl andere teken- en schildertechnieken een minder exacte lijnvoering kennen, soms tot het abstracte aan toe. Toch moet ook dan de geportretteerde herkenbaar zijn.

Essentieel voor het maken van goede portretten is dat je een zekere kennis van de anatomische afmetingen en van de structuur en textuur van het gezicht en de onderdelen daarvan hebt. In dit boek zullen die elementen met verschillende teken- en schildertechnieken worden behandeld. Heel belangrijk zijn daarom de aanwijzingen over hoe je de kenmerkende onderdelen van het gezicht tot hun recht kunt laten komen.

Aan de hand van detailtekeningen wordt duidelijk zichtbaar hoe het oog zelf en het gebied eromheen zijn weergegeven, en er is aandacht voor de verschillen tussen mannen en vrouwen en tussen jong en oud. Behalve de ogen en de houding van het hoofd drukt de mond het sterkst uit hoe oud de geportretteerde is en hoe hij of zij zich voelt.

Ook de verschillende vormen van neus, oren en haar komen aan bod, maar deze elementen zijn iets minder belangrijk voor een goede gelijkenis.

Alle portretten en detailtekeningen zijn bedoeld als oefeningen om na te tekenen. Bij sommige geef ik directe instructies en bij andere heb ik alleen mijn eigen aanpak beschreven. Vrijwel alle portretten zijn groot afgebeeld om de lijnvoering en de arcering goed herkenbaar te maken. Zo wordt een goede basis gelegd waarmee je verder zelf met succes aan het portretteren kunt slaan.

Het is het leukst om te beginnen met dierbare mensen uit je eigen omgeving. Tekenen en schilderen naar foto's is minder verstandig. Dat is en blijft een noodoplossing, want een goed portret krijgt zijn karakter als vooral de gemoedsgesteldheid waarin de geportretteerde zich tijdens het poseren bevindt, wordt vastgelegd.

Door je de hier aangeboden kennis eigen te maken, zet je een belangrijke stap naar het scheppen van realistische portretten, waarover ook de geportretteerde personen tevreden zullen zijn.

Igor Oster

HET MATERIAAL

De portretten in dit boek zijn gemaakt met behulp van diverse technieken: van eenvoudige tekeningen met potlood tot schilderijen met olieverf.

De keuze van het materiaal speelt bij het ontstaan van mijn kunstwerken een belangrijke rol. Het is tegenwoordig mogelijk voor alle creatieve technieken het geschikte papier, karton of linnen te vinden, evenals de juiste verf-, potlood- en krijtsoorten. Uitproberen en experimenteren zijn uitstekende manieren om de juiste keuzes te maken.

Ook ik heb als portrettekenaar veel geëxperimenteerd voordat ik ontdekte welke materialen en welke teken- en schildertechnieken het geschiktst waren voor mijn werk.

EN HOE IK ERMEE WERK

DE PROPORTIES

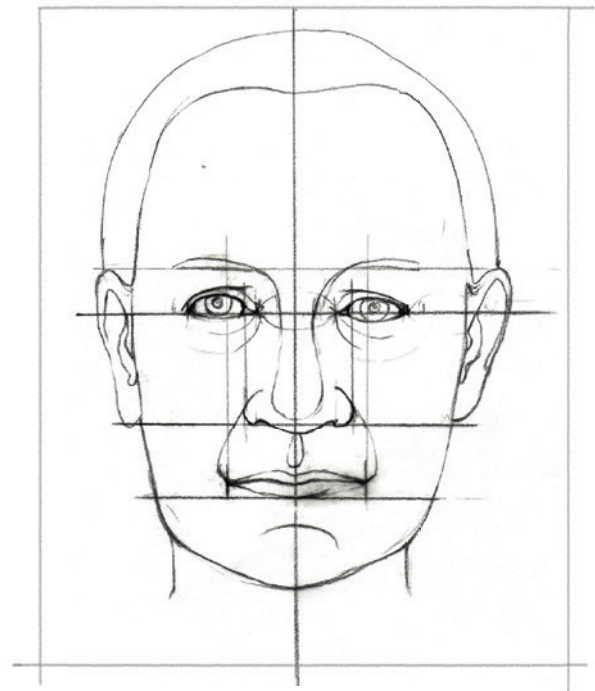
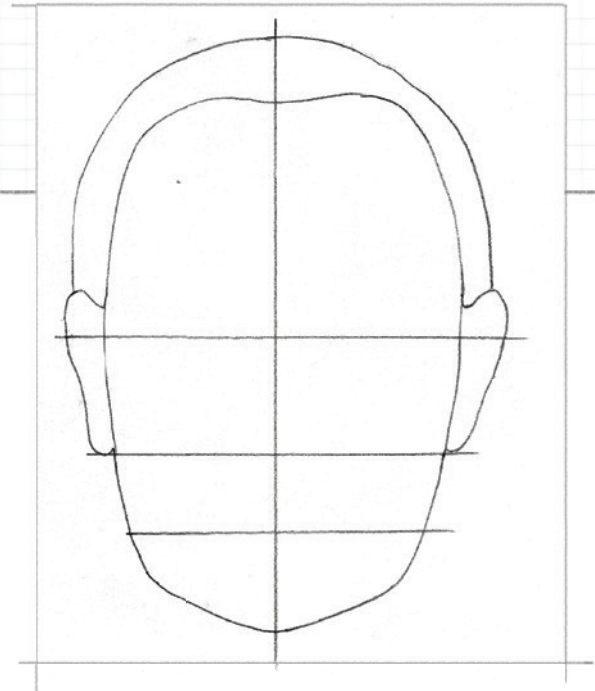
De anatomische proporties vormen een belangrijke voorwaarde voor een realistisch portret. Om hiervoor gevoel te ontwikkelen is het verstandig om bij het tekenen ze veel te oefenen in de ideale positie.

De basisindeling van het gezicht en face.

Teken eerst een hoofd van voren met lijnen die het gezicht horizontaal in vieren verdelen. Deze zogenaamde assen zijn, afhankelijk van de positie van de toeschouwer, recht of gewelfd. Recht van voren gezien, zijn ze recht en van onderaf verandert de ronde vorm van het hoofd in een verlengde ovaal en worden de assen gewelfd. Een loodrechte lijn door het midden van het gezicht vergemakkelijkt een symmetrische opbouw.

De ideale positie van de gezichtsdelten ten opzichte van elkaar.

Op de bovenste as, ongeveer in het midden van het gezicht, liggen de ogen. De afstand tussen de ogen is zo groot als één oog. Op ooghoogte varieert de breedte van het gezicht tussen vier en vijf oogbreedtes. De volgende as loopt door het onderste deel van het gezicht ter hoogte van de neusvleugels en de neuspunt. Deze as kan ook hoger of lager liggen dan de neusvleugels. De uiteinden van de neusvleugels liggen loodrecht onder de binnenste ooghoek en zijn vaak iets breder dan de neusvleugels zelf. Het gedeelte onder de neus is nogmaals in tweeën gedeeld. Vrij nauwkeurig op deze derde as ligt de onderlip. De breedte van de mond is bij elk gezicht anders en varieert bovendien per gezichtsuitdrukking. Het bovenste deel van het oor bevindt zich ongeveer ter hoogte van de wenkbrauwen, het onderste deel ter hoogte van de neusvleugels. De lengte van het oor is van boven naar beneden ongeveer gelijk aan die van de neus.

DE RICHTING VAN DE BLIK

‘Als blikken konden doden!’ of ‘Hij kijkt mij altijd scheef aan’ zijn bekende uitdrukkingen waarin de blik een rol speelt.

Ik laat hier met vier voorbeelden zien hoe de stand van de pupillen en de beweging van de oogleden de blikrichting bepalen, en hoe dit herkenbaar moet worden getekend.

Voordat je deze oefeningen doorloopt, moet je goed beseffen vanuit welke positie de perspectivische veranderingen in het gezicht zich voordoen. In een van de voorbeelden heb ik zelfs de neuspunt mee getekend om aan te tonen hoe klein de afstand tot de ogen kan worden door de perspectivische verkorting.

Alle voorbeelden zijn getekend met potlood in de hardheid 2B tot 8B. Voor de lichtvlekjes heb je een kneedgom nodig.

De blik naar boven

Begin met een iets harder potlood, zoals 2B. Daarmee kun je goed afmetingen en proporties vastleggen en een lichtgrijze kleur aanhouden. Bij de blik naar boven komt de kogelvorm van de oogappels duidelijk naar voren door het optrekken van de bovenste oogleden. Ze zijn niet meer in hun geheel zichtbaar, omdat ze onder de huidplooiën van de oogleden verdwijnen. Op deze plek moet de rand tegen het ooglid duidelijk versterkt worden getekend. Gebruik voor de donkere schaduwen, bijvoorbeeld bij het rechteroog en voor de irissen en de pupillen, zachtere potloden, zoals 4B of 6B. Door de perspectivische verandering lijken de onderste oogleden rechte, horizontale randen. Accentueer ze met een zachte, donkere arcering op de voorgrond van het oog.

BABY'S EN KINDEREN

Kinderen, te beginnen bij baby's, zijn niet alleen maar leuk om te portretteren. Werken met kinderen kan heel stimulerend zijn als ze bij het hele proces worden betrokken. Het is belangrijk niet te veel te verlangen van hun geduld bij het poseren. Onderbreek het werk daarom vaak en las kleine pauzes in.

Bij het tekenen en schilderen moet je je, met name bij kleine kinderen, instellen op andere gezichtsproporties dan bij volwassenen. Bij kinderen zijn de spieren heel regelmatig en glad. Alle gezichtsdelen zijn in verhouding tot het hele hoofd relatief klein. Nog meer dan bij volwassenen ligt in een kindergezicht de nadruk op de ogen.

Een baby in halfprofiel

TECHNIEK:

Droog penseel

MATERIAAL:

Olieverf lampenzwart,
kneedom

1 Wees bij het schilderen met droog penseel in het begin terughoudend met de hoeveelheid verf, want te veel verf laat zich slecht weggummen. Ik begin met de schaduwen die het gezicht en het hoofd hun vorm geven. De proporties die daarbij ontstaan, blijven tot het einde behouden.

Igor Oster

Igor Oster werd in 1792 in Minsk, Wit-Rusland, geboren. Hij woont en werkt in Blomberg, Duitsland. In 1992 studeerde hij af als ontwerper aan de kunstvakschool 'AK Glebow' en in 1998 als graficus aan de kunstacademie in Minsk. In 2006 voltooide hij zijn opleiding in de vrije kunsten aan de kunstacademie in Münster bij K. Völker en U. Scheel.

Hij heeft talrijke solo- en groepstentoonstellingen in binnen- en buitenland gehad, waaronder in Duitsland, Bulgarije, Frankrijk, Griekenland, Italië, Japan, Litouwen en Portugal.

Colofon

KOSMOS

www.kosmosuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *Realistische Porträts zeichnen und malen*

Oorspronkelijke uitgever: Edition Michael Fischer GmbH, Duitsland.

In samenwerking met Silke Bruenink Agency, München. www.editionfischer.de

© 2013 Edition Michael Fischer GmbH

© 2015 voor de Nederlandse taal: Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

Tekst: Igor Oster en Manfred Braun

Vormgeving: Daniel Besold

Vertaling: Uta Anderson

Redactie: Eveline Deul, Deul & Spanjaard

Omslagontwerp en zetwerk binnenwerk: Prezns, Marco Bolsenbroek

ISBN 978 90 4391 799 5

NUR 476

Alle rechten voorbehouden / All rights reserved

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze en/of door welk ander medium ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt zich echter aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in deze uitgave.

Realistische portretten tekenen en schilderen

In deze overzichtelijke handleiding leer je stapsgewijs portretten te tekenen en te schilderen zonder enige abstractie. Het start met de basistechnieken en teken- en schildermaterialen, waarna 50 stap-voor-stapstudies in beeld komen. De auteur legt de nadruk op de karakteristieke details, zoals mond, ogen en neus. De portretten zijn gemaakt met diverse teken- en schildermaterialen, zoals acryl en aquarel.

Dit boek is de geschikte basishandleiding om portretten van jong tot oud te tekenen en te schilderen!

Kijk voor meer informatie en andere teken- en schilderboeken op www.kosmosuitgevers.nl

KOSMOS

NUR 476
Kosmos Uitgevers
Utrecht/Antwerpen

